

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Ρατσισμός]

Ο ρατσισμός δεν είναι ένας και ενιαίος. Υπάρχουν, όμως, ορισμένα χαρακτηριστικά κοινά σε όλους τους ρατσισμούς. Έτσι, κάθε ρατσισμός στηρίζεται σε αρνητικά στερεότυπα, δηλαδή σε προκαταλήψεις για τις άλλες, τις ξένες φυλές. Ο ρατσιστής γνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς και στις επιμέρους κοινωνικές ομάδες. Όμως, τις διαφορές αυτές τις απολυτοποιεί, τις θεωρεί **αναλλοίωτες** και αιώνιες, ενώ τη δική του φυλή τη θεωρεί ανώτερη από όλες τις άλλες. Επιπλέον, θεωρεί ότι τα χαρακτηριστικά μιας ορισμένης ομάδας είναι **ομοιογενή** για όλα τα μέλη της. Δεν αναγνωρίζει δηλαδή ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα μέλη ακόμα και της δικής του ομάδας-φυλής. Πρόκειται βεβαίως για πίστη και όχι για γνώση.

Είναι αλήθεια ότι στο πλαίσιο των ομάδων οι πάντες σχηματίζουν θετικά στερεότυπα για τους δικούς τους (την έσω ομάδα) και προκαταλήψεις για τους τρίτους (την έξω ομάδα). Προκαταλήψεις διαμορφώνουμε όλοι από τα πρώτα στάδια της ανατροφής μας, εφόσον δεν μπορούμε να σχηματίσουμε ταυτότητα χωρίς τη διάκριση «εμείς - αυτοί». Αυτό συνέβαινε ανέκαθεν. Εκείνο όμως που δεν είναι αναπόφευκτο είναι η εμμονή και η κατήλωση κάποιου στις κληρονομημένες από το κοινωνικό του περιβάλλον προκαταλήψεις. Επομένως, ρατσιστής είναι εκείνος που δε δέχεται ποτέ να υποβάλει σε κριτική συζήτηση τις προκαταλήψεις του. Ο ρατσιστής δεν είναι απλώς **δύσπιστος** στο ένα ή το άλλο επιχείρημα, αλλά απορρίπτει τη χρήση του λόγου. Αυτό συμβαίνει, γιατί συνδέει τις υπαρκτές διαφορές με ορισμένες φαντασιακές, έτσι ώστε οι πρώτες να αποτελούν **άλλοθι** για τις δεύτερες.

Ουσιαστικά, ο ρατσισμός δεν αποτελεί μια στάση που προέρχεται από μια πραγματική διαφορά με τους άλλους. Απεναντίας, ο ρατσισμός δημιουργεί μια αιτία προκειμένου να εκδηλωθεί. Ακόμα κι αν δεν υπάρχει η αιτία, **θα εφευρεθεί**. Η πίστη στην πρόταση «οι Εβραίοι σφάζουν παιδιά Χριστιανών» ή «όλοι οι Αλβανοί είναι εγκληματίες» είναι από λογική άποψη αστήρικτη. Από ψυχολογική άποψη, όμως, εξηγείται, γιατί προσφέρει άλλοθι για την εκδήλωση επιθετικότητας απέναντι στις ομάδες-**θύματα**. Η υπερβολική έξαψη, η «υπερ-αντίδραση» με την οποία ο ρατσιστής απορρίπτει τον άλλο, δεν έχει καμιά σχέση με την εκάστοτε πραγματική αφορμή, όποτε κι αν αυτή δοθεί.

Φυσικά, ο ρατσισμός συγγενεύει με την ξενοφοβία και τον εθνοκεντρισμό. Μάλιστα, πολλές φορές συνυπάρχει μαζί τους και διαμορφώνει μια κατάσταση συγκοινωνούντων δοχείων. Ωστόσο, η ξενοφοβία μπορεί να μη στηρίζεται σε μια **ανορθολογική** πίστη στη βιολογική ανωτερότητα της φυλής αλλά σε απλή άγνοια. Επίσης, ένας εθνικιστής μπορεί να υποτιμά τα άλλα έθνη. Όμως, δεν είναι απαραίτητο να επιθυμεί την εξαφάνισή τους. Η ιδιαιτερότητα του ρατσιστή έγκειται στο ότι εκτός από την πίστη του στη διαφορά της δικής του ανώτερης, καλής και καθαρής φυλής επιθυμεί την εξαφάνιση των άλλων, επιθυμεί την εξαφάνιση των διαφορών (ανεξάρτητα από το αν πραγματοποιεί την επιθυμία αυτή).

Στις μέρες μας έχει αλλάξει και το περιεχόμενο του ρατσισμού. Σήμερα η έννοια της ράτσας έχει περιθωριοποιηθεί, μια και αποδείχτηκε το αντιεπιστημονικό υπόβαθρο του ρατσισμού. Στο πλαίσιο των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών ο ρατσισμός εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο. Αντί να διατυμπανίζει την ανωτερότητα της φυλής και την **απόρριψη** των άλλων, ο ρατσισμός εκφράζεται κυρίως με την απόλυτη αποδοχή των πολιτισμικών διαφορών. Η ανισότητα του ανώτερου και του κατώτερου αντικαθίσταται από την απόλυτη διάκριση ανάμεσα σε ανόμιους και αναφομοίωτους, υποτίθεται, πολιτισμούς. Πυρήνας του ρατσισμού πλέον είναι η φοβία της διαπολιτισμικής

επικοινωνίας. Η επιδεικτική περιφρόνηση για τους κατώτερους παραχωρεί τη θέση της στην έμμονη **αποφυγή** της επαφής με τους άλλους. Επομένως, εξαιτίας της **μετατόπισης** από τη «φυλή» στην «κουλτούρα» γίνεται πλέον λόγος για «νεο-ρατσισμό».

Ν. Δεμερτζής, εφημ. *Η Καθημερινή*, 31.12.2000 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (80-100 λέξεις). **(μονάδες 25)**

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, τα κοινά χαρακτηριστικά σε όλους τους ρατσισμούς; (60-80 λέξεις). **(μονάδες 10)**

B2. Να εντοπίσετε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Ουσιαστικά...δοθεί) . **(μονάδες 5)**

Γ. (Μονάδες 15) Γ1. α. Να γράψετε μία αντώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **ομοιογενή, δύσπιστος, θύματα, απόρριψη, αποφυγή.** **(μονάδες 10)**

Γ1. β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις αντώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό κ.λπ.). **(μονάδες 5)**

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ (μονάδες 40)

Σ ένα άρθρο 400-500 λέξεων το οποίο θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να εκφράσετε τις απόψεις σας σχετικά με τα αίτια ύπαρξης του ρατσισμού και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης.

Καλή Επιτυχία.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΜΜ. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Έκφραση-Έκθεση Β' Λυκείου

Κριτήριο αξιολόγησης

20\3\2016

B03\B6\B9

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πρόσφυγες και μετανάστες:

Τα ανεπιθύμητα θύματα της λήθης μας

Η μετανάστευση ήταν πάντα ένα σταθερό φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία. Ωστόσο, οι ολοένα αυξανόμενες διαφορές βιοτικού επιπέδου μεταξύ χωρών, τα πιο σύγχρονα μέσα μεταφοράς, οι πόλεμοι, η φτώχεια και οι φυσικές καταστροφές έχουν συμβάλει, ώστε όλο και περισσότεροι άνθρωποι να εγκαταλείπουν τις εστίες τους.

Αυτό που συνήθως ένας πρόσφυγας βρίσκει στη χώρα μας είναι κοινωνικός αποκλεισμός (έλλειψη πρόσβασης στην περίθαλψη), στιγματισμός, ρατσιστικές επιθέσεις ή επιχειρήσεις- σκούπα όπως η Ξένιος Δίας που συνεπάγεται εκ νέου κράτηση και πιθανώς απέλαση μετά από πολλούς μήνες εγκλεισμού. Αυτές οι πρακτικές εντείνουν εκ νέου την ξενοφοβία και τελικά όχι μόνο δεν καταπραΰνουν αλλά τρέφουν φαινόμενα ρατσιστικής βίας, ακραίας πόλωσης της κοινής γνώμης και χειραγώγησης της ενημέρωσης. Γιατί οι «άλλοι» θα συνεχίσουν να φτάνουν όσο υπάρχει πόλεμος, ανασφάλεια και ανέχεια, όπως και «εμείς» αναζητούμε ένα αύριο με μεγαλύτερη αξιοπρέπεια αλλού.

Και όσο πιο σκληρά μέτρα εφαρμόζονται για την αποτροπή των μεταναστευτικών ροών τόσο πιθανότερες και συχνότερες είναι οι παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ο κίνδυνος για τη ζωή αυτών των ανθρώπων. Χωρίς ασφαλείς και νόμιμες εναλλακτικές αναγκάζονται να επιλέγουν όλο και πιο επικίνδυνα περάσματα και πολύ συχνά δεν έχουν επιλογή από το να εμπιστευτούν τη ζωή τους σε διακινητές που εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κατάστασή τους συχνά με τραγικά αποτελέσματα.

Είναι τα «**ξεχασμένα**» θύματα ενός σιωπηλού πολέμου. Οι μάρτυρες της **εκούσιας** λήθης μας. Παρά την εξαθλίωση στην οποία τους οδηγεί η αδιαφορία των κυβερνήσεων μας, για την οποία συνυπεύθυνοι είμαστε όλοι μας, εξακολουθούμε να αντιλαμβανόμαστε τον κάθε μετανάστη ή πρόσφυγα ως **απειλή**, μετατρέποντάς τον σε «αποδιοπομπαίο τράγο» ή σε συλλογικό εχθρό, **υπεύθυνο** για τις εθνικές κακοτυχίες μας. Το γεγονός ότι πλέον στην

Ελλάδα αυξάνεται και η δική μας «**ευαλωτότητα**», και δίνουμε πλέον κι εμείς οι ίδιοι και τα παιδιά μας μάχη για να κρατηθούμε μέσα σε ένα περιβάλλον που υφίσταται ακραίους κοινωνικοπολιτικούς κραδασμούς, δε φαίνεται να μετρά, όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τον «ξένο».

Όλοι γνωρίζουμε ότι παίρνει χρόνο, ενέργεια και πόνο για να χτιστεί μια ζωή και να συντηρηθεί. Και μαθαίνουμε με οδυνηρό τρόπο ότι το κλειδί στην επιβίωση είναι η αλληλεγγύη. Τότε γιατί αποκλείουμε αυτούς τους ανθρώπους από την υποστήριξή μας; Γιατί τους κρίνουμε ως ανεπιθύμητους, στιγματίζοντάς τους και στερώνοντας τους αγαθά που θα έπρεπε να είναι αυτονόητα σε μια ανθρώπινη κοινωνία; Πόσος χρόνος χρειάζεται για να ωριμάσει στον εθνικό μας «ψυχισμό» η συναίσθηση του πόνου του «άλλου», του «ξένου», και να απαλλαγούμε από προκαταλήψεις χρώματος, φυλής, θρησκείας, κουλτούρας;

Κι αν ακόμη δεν είμαστε σε θέση να δώσουμε συλλογικά απαντήσεις, τουλάχιστον ας μπορούμε να θέτουμε καθημερινά, υπεύθυνα στους εαυτούς μας τις ερωτήσεις. Είναι το ελάχιστο που μπορούμε να κάνουμε, για να κρατήσουμε ζωντανό το πρώτο και πλέον απαραίτητο κύτταρο ενός πολιτισμού: την αλληλεγγύη.

Η Μελίνα Σπαθάρη είναι Υπεύθυνη Τμήματος Επικοινωνίας
στο ελληνικό τμήμα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, 19/01/2013

Παρατηρήσεις

A. Να αποδώσετε την περίληψη του κειμένου. (80-100 λέξεις)

Μονάδες 20

B. 1. α) Τι προτείνει η συγγραφέας του κειμένου στους αναγνώστες της σχετικά με το θέμα των μεταναστών; Με ποια επιχειρήματα στηρίζει τη θέση της; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

Μονάδες 5

1. β) «Οι πρόσφυγες είναι τα «ξεχασμένα» θύματα ενός σιωπηλού πολέμου. Οι μάρτυρες της εκούσιας λήθης μας». Χρησιμοποιώντας τις παραπάνω προτάσεις να αναπτύξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

Μονάδες 5

2. α) «**Αυτό που συνήθως ένας πρόσφυγας ... αξιοπρέπεια αλλού**»: με ποιον τρόπο οργανώνεται η δεύτερη παράγραφος; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

2. β) Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσεται το παραπάνω κείμενο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 2

Γ. 1. α) Να εντοπίσετε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων στην τέταρτη παράγραφο. Τι προσδίδει η συγκεκριμένη σύνδεση στον λόγο;

Μονάδες 2

1. β) Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων: Ξεχασμένα, εκούσιας, απειλή, υπεύθυνο, ευαλωτότητα.

Μονάδες 5

1. γ) «**Γιατί τους κρίνουμε ... ανθρώπινη κοινωνία**»: να αναγνωρίσετε στην περίοδο το είδος της δευτερεύουσας αναφορικής πρότασης και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 1

2. α) Με ποιους τρόπους η συγγραφέας του κειμένου επιχειρεί να δημιουργήσει συναισθήματα στον αναγνώστη; Να χρησιμοποιήσετε και παραδείγματα από το κείμενο στην απάντησή σας.

Μονάδες 3

2. β) Να δικαιολογήσετε τη χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου στην τελευταία παράγραφο του κειμένου.

Μονάδες 2

Δ. Στις μέρες μας γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο θέμα της συνύπαρξης του γηγενούς πληθυσμού και των μεταναστών. Αναλαμβάνετε την πρωτοβουλία να συντάξετε μια επιστολή, που θα δημοσιευτεί στον τοπικό τύπο, προς τον υπουργό παιδείας. Στην επιστολή θα αναφέρεστε στις δυσκολίες που συναντούν οι μετανάστες στη χώρα υποδοχής· καθώς και με ποιον τρόπο η ίδρυση διαπολιτισμικού σχολείου στην περιοχή σας θα βοηθήσει στη συνύπαρξη γηγενών και μεταναστών.

Μονάδες 50

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Συμπαθώ τους ανθρώπους που κάνουν αυτοκριτική. Τους συμπαθώ ακόμα περισσότερο αν αυτό το κάνουν με έναν αυτοσαρκαστικό τρόπο, χωρίς να φοβούνται να τσαλακώσουν την εικόνα τους. Ακούγοντας έναν άνθρωπο που κάνει την ειλικρινή αυτοκριτική του, εμένα μου εμπνέει εμπιστοσύνη. Ακούγοντας έναν άνθρωπο να λέει ότι αυτός όλα καλά τα έκανε, αλλά οι άλλοι φταίνε, μου προκαλεί αποστροφή.

Στην Ελλάδα έχει πέσει λίγο παραπάνω δόση εγωισμού στα γονίδια μας, έτσι ώστε η αυτοκριτική να εκλαμβάνεται ως αδυναμία. Πότε είναι η τελευταία φορά που κάποιος κρατικός ή άλλος λειτουργός υπέβαλε αυτοβούλω κι όχι εξαναγκαστικά την παραίτησή του, μετά από έναν άστοχο χειρισμό; Πότε κάποιος παραδέχθηκε το λάθος του; Οι ελάχιστες εξαιρέσεις απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Αλλά και στη ζωή του καθενός μας η αυτοκριτική δεν θα έπρεπε να κρύβεται κάτω από την κουβέρτα του εγωισμού. Όποιος προσπαθεί να κάνει πράγματα, αναπόφευκτα κάνει και λάθη. Τα λάθη όμως δεν τον βγάζουν από το παιχνίδι, αρκεί να μπορεί να μάθει από αυτά. Και το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει για αυτό είναι αυτοκριτική. Η παραδοχή των λαθών και η αυτοκριτική είναι μια πράξη μέγιστης ευθύνης και αξιοπρέπειας. Αφενός είναι λυτρωτική για αυτόν που την κάνει, αφετέρου φανερώνει έναν ειλικρινή και ευθύ χαρακτήρα που δεν διστάζει να «πάρει πάνω του» τις αστοχίες του, και όχι να ψάχνει σαν παιδάκι να τις σκορπίσει στους γύρω του. Μπορεί κάποιος να χάσει μια μάχη, αλλά η αυτοκριτική τον βοηθάει να μην χάσει τον πόλεμο.

Δεν είναι εύκολο να παραδεχθείς ότι έκανες λάθος. Πόσες φορές το έχουμε παραδεχθεί οι ίδιοι δημοσίως; Πόσες φορές κάναμε δημόσια αυτοκριτική για τα λάθη μας; Όχι στον καθρέφτη, αλλά μπροστά στα παιδιά μας, στο σύντροφό μας, στους φίλους ή στους συνάδελφούς μας; Κι όχι για λάθη που κάναμε επειδή δεν

προβλέψαμε σωστά, αλλά για λάθη που κάναμε ενώ ξέραμε το σωστό, αλλά προτιμήσαμε το εύκολο.

Η αυτοκριτική απαιτεί μια γενναιότητα και καμιά φορά αυταπάρνηση που δεν την βρίσκουμε εύκολα γύρω μας. Απαιτεί να βάλεις το «εγώ» κάτω από την αλήθεια κάτι που δεν είναι προφανές σε όλους. Για πολλούς το «εγώ» είναι σημαντικότερο κι από την αλήθεια και η αυτοκριτική είναι μια γη που ποτέ δεν θα πατήσουν. Η ζωή μας άλλωστε είναι ένα άθροισμα σωστών και λάθος αποφάσεων. Όσο περισσότερες είναι σωστές τόσο το καλύτερο. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και οι λάθος. Το χειρότερο όμως είναι να προσπαθούμε από εγωισμό να δικαιολογήσουμε τις λάθος αποφάσεις, προσθέτοντας ακόμα μεγαλύτερα λάθη. Εκεί έρχεται η αυτοκριτική που σαν αντίβαρο μας βοηθάει να κρατάμε την πορεία.

Η αυτοκριτική θεωρείται ενέργεια αυτοϋπονόμευσης ενώ στην πραγματικότητα είναι μάλλον ενέργεια αυτοβελτίωσης. Πολλές φορές ακούγεται «Δεν είναι ώρα για αυτοκριτική, αλλά για αποφάσεις». Αυτά τα δύο δεν είναι αλληλοαποκλειόμενα, αλλά μάλιστα πολλές φορές η αυτοκριτική οδηγεί σε καλύτερες αποφάσεις. Αν ο καθένας μας όταν κάτι πήγαινε στραβά αναρωτιόταν «Τι δεν έκανα εγώ καλά;» κι όχι «Πού να ρίξω τώρα το φταίξιμο;» θα ήμασταν μια πολύ καλύτερη ομάδα. Και η ζωή, όπως και να το κάνουμε, είναι ομαδικό άθλημα...

Γιώργος Μαυρωτάς, 2011

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου (100 περίπου λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «Η αυτοκριτική θεωρείται ενέργεια αυτοϋπονόμευσης ενώ στην πραγματικότητα είναι μάλλον ενέργεια αυτοβελτίωσης.». Να αποδώσετε το νόημα της φράσης σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Πώς οργανώνεται ο λόγος στην 3^η παράγραφο του κειμένου; («Αλλά και στη ζωή να μην χάσει τον πόλεμο.»)

Μονάδες 6

B3. α) «Ακούγοντας έναν άνθρωπο που κάνει την ειλικρινή αυτοκριτική του, εμένα μου εμπνέει εμπιστοσύνη.»: να βρεθεί και να χαρακτηριστεί η αναφορική πρόταση (προσδιοριστική ή παραθετική) αιτιολογώντας τη θέση σας.

Μονάδες 4

β) Στο κείμενο γίνεται συχνά χρήση ερωτήσεων. Τι πετυχαίνει με αυτό ο συγγραφέας;

Μονάδες 4

γ). Αφενός-αφετέρου, άλλωστε, όμως: ποια νοηματική σχέση εκφράζουν αυτές οι διαθρωπικές λέξεις;

Μονάδες 3

B4. α) Να δώσετε ένα συνώνυμο για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις: (να) τσαλακώσουν, αυτοβούλως, παραδοχή, αντίβαρο.

Μονάδες 4

β) Να αποδώσετε τη σημασία των εισαγωγικών στις παρακάτω λέξεις – φράσεις:

(3^η) - ...δεν διστάζει να «πάρει πάνω του» τις αστοχίες του...

(5^η) - ...Απαιτεί να βάλεις το «εγώ» κάτω από την αλήθεια...

Μονάδες 4

Γ. Σε κάθε εκδήλωση της ζωής μας, στον επαγγελματικό, κοινωνικό, πνευματικό, ηθικό τομέα χρειάζεται η αυτοκριτική και ο αυτοέλεγχος. Αφού στηρίξετε την παραπάνω θέση με κατάλληλα επιχειρήματα, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους η οικογένεια μπορεί να συμβάλλει στην κατάκτησή τους.

Μονάδες 40

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!